

стання їх буде ефективним лише в тих академічних групах, де розвинуті вміння кооперації та співробітництва.

Останнім часом поступово ідеї співробітництва та кооперації набувають поширення у всіх сферах нашого життя. Тому що робота у співпраці надає можливість спільно вирішувати складні багатоступінчасті задачі та дозволяє особистості відчувати себе гармонійною та потрібною.

М. М. Свердан, канд. екон. наук, доц.,
кафедра фінансів

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ШКОЛИ

В епоху постіндустріального, так званого «інформаційного», розвитку суспільства питання освіти, якості академічних знань та методів взаємодії студентсько-викладацького складу вищих навчальних закладів перебувають на перехресті гострих дискусій, потребуючи нагального реформування в світлі сучасних потреб. Динамічний розвиток економіки, широке розмаїття видів підприємництва та форм господарських відносин потребують адекватної підготовки молодого людини для входження у ринковий світ жорсткої конкуренції. Цьому покликані сприяти вищі навчальні заклади економічного профілю як інформаційні інституції відповідної категорії освітніх знань.

Головна місія системи вищої економічної освіти — бути найголовнішим науково-культурним та інформаційно-інноваційним центром знань людини. По закінченні вищого навчального закладу випускник, реалізуючи у зовнішньому середовищі свої природні здібності й отримані знання, повинен не адаптовуватися до середовища більш низького рівня, а зобов'язаний удосконалювати існуючу життєву сферу. Закріплення перспективних вмінь студента, виявлення в ньому нових навиків, доведення до нього передових економічних знань є виключною прерогативою навчальної політики вищого навчального закладу: «Але зовнішнє середовище, в якому діє сьогодні вища освіта, несе в собі кілька основних тенденцій, котрі, залежно від трактування самими університетами, можуть представляти як можливості, так і загрозу. Якщо вибрана стратегія вичікування, а то й ігнорування цих тен-

денцій, то вони явно є загрозами, якщо ж університет шукає нові рішення для виниклих проблем, для максимальної адаптації до конкурентного середовища, то тенденції перетворюються в можливості» [3, с. 24]. Це об'єктивно міститься в контексті «соціальних замовлень» суспільного поступу на основі забезпечення реалізації можливостей для гармонійного і прогресивного розвитку особистості та суспільства в цілому, збереження набутих досягнень людства.

Відтак, все більше стає зрозумілим, що вищі навчальні заклади класичного типу не можуть залишатись у незмінному вигляді під впливом нових реалій, під потужним натиском сучасних економічних умов та потреб суспільства. Вказана тенденція в нинішній час є глобальною: «Безумовно, більшість вищих навчальних закладів у Західній Європі, не говорячи про Східну Європу, стикаються сьогодні з великими проблемами, оскільки їх інерційність та опір радикальним змінам зумовили певний розрив з вимогами і реаліями ринкової економіки» [3, с. 26]. В національній системі вищої економічної освіти ця проблематика в комплексному еволюційному вимірі є особливо відчутною.

Проблеми вищої школи витікають зі скритих недоліків середньої освіти, які полягають в тому, що навчальний процес є надто тривалим через недоцільність або надмірний обсяг навчального матеріалу окремих дисциплін: «А коли справа середньої освіти поставлена неправильно, — не можна нічого очікувати доброго і від вищої освіти» [2, с. 169].

У свою чергу, сучасна вища освіта за своєю тривалістю є вдвічі меншою за час отримання знань середньої освіти, але, натомість, чисельність дисциплін є значно більшою: в три рази. За цей час студент повинен засвоїти максимум матеріалу в мінімальний термін. Внаслідок цього втрачається професійність вищої освіти, яка повинна готувати професійних фахівців, придатних для важкої, напруженої, відповідальної практичної діяльності після закінчення вищого навчального закладу. Враховуючи, що теперішня середня освіта передбачає первинне, але достатньо ґрунтовне і всебічне, базове викладення деяких дисциплін вищої школи. Тобто, студент-початківець вищого навчального закладу вже володіє певними навичками та ознайомлений з фундаментальними основами економіки, має відповідні уяву та уявлення про неї. Залишається тільки більш глибоко систематизувати цю фундаментальність та приступити до освоєння дисциплін конкретно обраної економічної спеціальності. Замість цього, студент змушений, не менше ніж половину навчального процесу у вищому

навчальному закладі, вивчати масу дисциплін, не пов'язаних, прямо чи опосередковано, з економікою, не говорячи тим більше про їх прив'язаність до конкретної економічної спеціальності, яка передбачає викладення економічних дисциплін вузького профілю. Навчання неекономічним чи непрофільним дисциплінам, при цьому, супроводжує навчальний процес у вищому навчальному закладі постійно, увесь його період перебігу. Внаслідок цього відбувається істотне розпорошення навчального процесу, відхилення від основного, а відсутність концентрації навчальних дисциплін на конкретному профілі неймовірно знижує рівень професійної ефективності отриманих знань.

Таким чином, оволодіння студентом необхідними практичними знаннями зводиться до примітивного засвоєння навчального матеріалу, технічного перенесення у швидкому темпі основної частини обсягу навчальних дисциплін (часто не найголовніших позицій) без необхідного роз'яснення (що відводиться на самостійне опрацювання, не кажучи вже про потребу запровадження додаткових занять). Втрачається професійність навчальних дисциплін, їх прикладний характер. Водночас, це постає вагомою перешкодою на шляху підвищення рівня професійності викладача, перепоною розвитку наукових досліджень та їх впровадження у навчальний процес.

Сучасне суспільне життя, в силу темпів розвитку економіки, є дуже різноманітним і бурхливим, пропонує багато можливостей та перспектив, але одночасно воно досить часто є невинновато багатообіцяючим, мінливим й оманливим. Для формування вірних витоків вищої економічної освіти, вона не повинна бути надміру переобтяжена адміністративністю чи політикою. Ще наприкінці XIX ст. Д. І. Менделєєв сформулював кілька найважливіших принципів ефективності вищої освіти, зокрема:

- необхідно «мати масу не тільки освічених, але і дійсно знаючих людей, так як тільки з маси можна чекати небагатьох достатньо енергійних», для чого слід «широко відкрити двері та прибрати всі перешкоди на щабелях освіти»;

- «не в екзаменах, дипломах і званнях, які даються за відмітками, а в інтересі наук і знання потрібно шукати покликання до вищих навчальних закладів, а тому знищити сумісність перебування в них з відмітками, виділити для всіх непрофесійних шкіл службовий іспит, як дещо вкрай особливе, а за диплом на науковий ступінь не давати жодних службових прав, щоби таким чином стало, нарешті, і у нас зрозумілим, що вчитися можна і треба для науки та знання, а не для службової кар'єри, що справа вищої

освіти, належачи до загальнодержавних і народних інтересів, не становить лише інтересу адміністративного, ..., а в екзаменах пізнавати не стільки проходження та вивчення курсів, скільки самостійність здібностей докласти пізнане до задач, які дійсно придатні щодо науки»;

- виключити можливість застосування знань вищої освіти та особливо наукових досягнень на завоювання певних ніш у досить привабливій службово-адміністративній системі [2, с. 156—157].

Зазначені позиції півторавікової давнини переконливо засвідчують свою актуальність на нинішньому етапі цивілізації суспільства. В контексті пошуку розв'язку окресленої проблематики, вважається доцільним акцентувати увагу сучасної вищої економічної освіти і науки на наступному:

- зосередження на якості освіти, професійності викладання навчальних дисциплін та їх змістовому наповненні (теоретичному і прикладному);

- клопотатися про економічно спеціалізовану орієнтацію навчального процесу з поступовим домінуванням навчальних дисциплін вузького профілю — починаючи з другого року навчання, скорочення переліку дисциплін гуманітарного, природничонаукового і загальноекономічного циклів підготовки студентів за нормативною і варіативною частинами навчальних планів та переведення їх переважно на залікову систему контролю отриманих студентом знань;

- створення умов і сприяння науково-дослідній роботі викладацького складу, особливо молодого покоління, з одночасним запровадженням відповідної системи визначення професійної придатності викладачів для роботи у вищому навчальному закладі шляхом складання специфічного «кваліфікаційного заліку».

Проблеми у вищій економічній освіті існують завжди, обумовлюючись нагальністю її відповідності економічним процесам у суспільстві та загострюючись під впливом невинних і швидких темпів розвитку людської цивілізації. Процес підготовки висококваліфікованих фахівців для роботи в господарському середовищі, покладений на плечі вищих навчальних закладів економічного профілю, потребує невідкладного переосмислення базових концепцій вищої економічної освіти, якісного покращення всіх етапів навчального періоду на основі: перегляду галузевих стандартів вищої освіти з економіки, поглибленої переорієнтації навчальних планів у вищих навчальних закладах з

економіки, їх реструктуризація по курсах навчання, удосконалення програм навчальних дисциплін за конкретними спеціальностями.

Література

1. Кумбе Ф. Г. Кризис просвещения в современном мире: Системный анализ. — М.: Прогресс, 1970. — 232 с.
2. Менделеев Д. И. Проблемы экономического развития России. — М.: Социально-экономическая литература, 1960. — 616 с.
3. Паладе Г. Проникновение предпринимательства в высшее образование // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту: Збірник наукових праць. Вип. 4: Економічні науки. — Чернівці, 2003. — С. 24—27.

М. А. Сендзюк, канд. екон. наук, доц.,
кафедра інформаційних систем в економіці

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНОЮ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ НА КАФЕДРАХ І В ДЕКАНАТАХ

Стрімкі зміни, що проходять при модернізації вищої економічної освіти за напрямками фундаменталізації та індивідуалізації навчального процесу, обумовлюють необхідність застосування сучасних інформаційних технологій в управлінні навчальною та науково-методичною роботою в університеті. Відповідно з вимогами концепції функціонування інформаційної системи (ІС) університету та на основі узагальнення досвіду запровадження інформаційних технологій на кафедрах і в деканатах створюється ІС управління факультетами.

Метою створення ІС управління факультетами є підвищення якості управлінні навчальною та науково-методичною роботою на основі автоматизація операції оброблення даних зі складання первинних документів, підтримки локальних баз даних та занесення інформації в центральну базу даних, обмін інформацією з іншими підрозділами університету, моніторинг стану навчально-